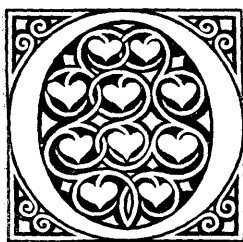

Helbing Ferenc eredeti rajza.

HADERŐNK ÚJ CSOPORTOSÍTÁSA OKTÓBER VÉGÉN.

Október 27-ének estéjétől kezdve az összes Varsó és a Santorkolat között levő osztrák-magyar és német csapatok elváltak az ellenséges harc-vonaltól és nyugat felé vonultak vissza Krakó, Csenstochova és Sieradz voná-

lába. A visszavonuló seregek az összes vasutakat, távirókat, sőt az utakat is szétrombolták, használhatatlannak tették maguk mögött. Ahol az oroszok követték csapatainkat s a németeket, a visszavonulást fedező csapatok halálmegvetéssel szálltak velük szembe s az oroszoknak súlyos veszteségeket okoztak.

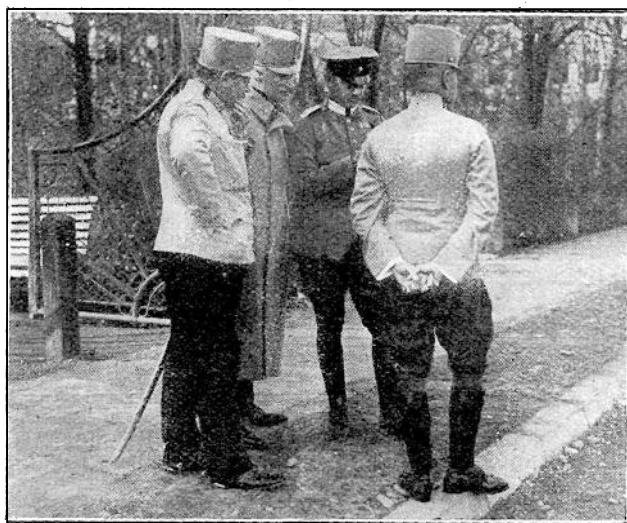
A magyar katona dicséretétől és seregünk hősiességének elismerésétől még az ellenség sem zárkózhatott el. Ezekről a harcokról szólva ugyanis az orosz hivatalos pétervári távirati tudósító a következőket jelentette:

„A Radom-Ivanogrod közötti harcokban az arcvonal élén és az előrsi szolgálatban is *magyar huszárok* küzdöttek, de úgy látszik, hogy az igen hosszú front egész vonalára nem tudták mindenütt felállítani őket. A harcok azért voltak oly elkeseredettek, mert az osztrák-ma-

gyar sereg katonái elszántan és halálos áldozatokat hozva harcolnak. Ezzel sokszor el is döntik a csatát.»

Míg Hindenburg seregei északon az új csoportosítást végrehajtották, Orosz-Lengyelország déli részén Dankl első hadserege emelt gátat az orosz támadás útjába. Csodás önfeláldozással vívott harcok sorozata volt ez. Dankl első hadserege az oroszokat magára vonta s erős harcokkal lekötötte s így fedezve Hindenburg hadseregének új csoportosítását, lassan Orosz-Lengyelországnak Porosz-Szilézia és Krakó közti délnyugati szögletébe vonult vissza. Dankl hadserege ezt a nehéz feladatot nagy ügyességgel és szívóssággal hajtott végre. Nehéz utóvédharcokkal kötve le az oroszokat a Lysa-Goráig vonult vissza, az

oroszokat lépésről-lépésre feltartóztatva. Magában a Lysa-Gorahegységben még november első napjaiban is folyt a harc, amelyben Dankl tábornoknak sikerült egy egész orosz hadsereget fejfejlődésre kényszeríteni. Csak miután ezt a feladatát megoldotta, folytatta visszavonulását Krakó felé, több ezer foglyot hozva magával. Ez a lassú visszavonulás lehetővé tette Hindenburg hadseregének, hogy az em-

Osztrák-magyar és német vezérkari tisztek a főhadiszálláson.

Ed. Frankl Berlin, felvétele.

ber 6-ikáig úgyszólván naponta vívtak ütközetet az előretörő oroszokkal, kivált a Sanvonal és a Medyka—Stary-Sambor közötti vonalon. Így október 30-ikán mind a két vonalon győzelmesen verték vissza az ellenség előretöréseit, Turkánál pedig ellentámadással elfoglalták az oroszok megszállotta magaslatokat. Október 31-ikén a galíciai—bukovinai határ közelében Kuty városkánál vertek meg egy minden fegyvernemből álló előretörő orosz oszlopot. November 1-jén Turkánál és Stary-Sambornál öt orosz dandárt döntően megverték, sőt hadállásaikból is kiszorították őket. Ezen a vonalon a következő napokon is előrehaladtak csapataink, épp úgy mint a Stryj völgyében, míg a San-vonalon kétszer egymás után, a többi közt különösen Rozvadovnál és Jaroslaunál megverték a folyón átkelő orosz csapatokat s mindenütt számos foglyot ejtettek. Ekkor már a keletporosz határtól Dél-Lengyelorszáig befejezéséhez közeledett az általános

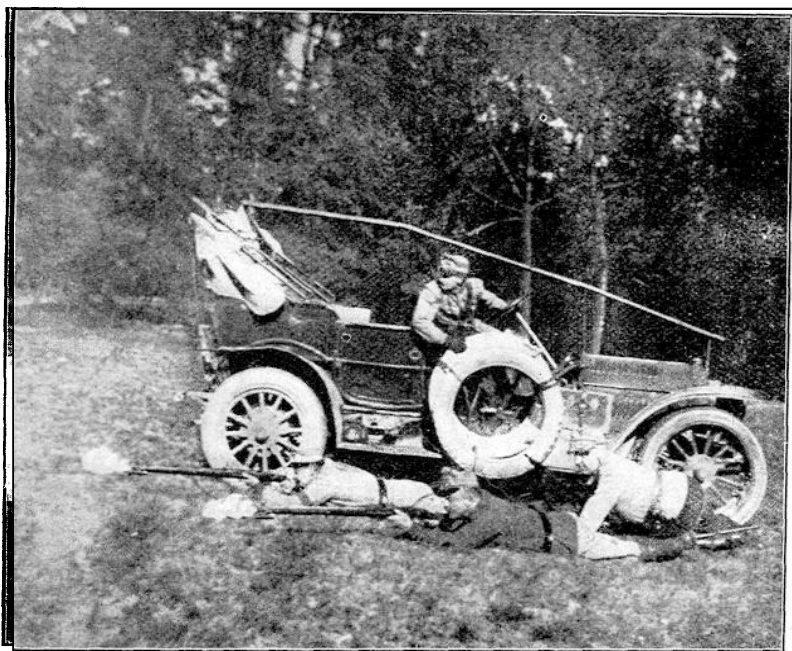

Radom lengyel város főtere.

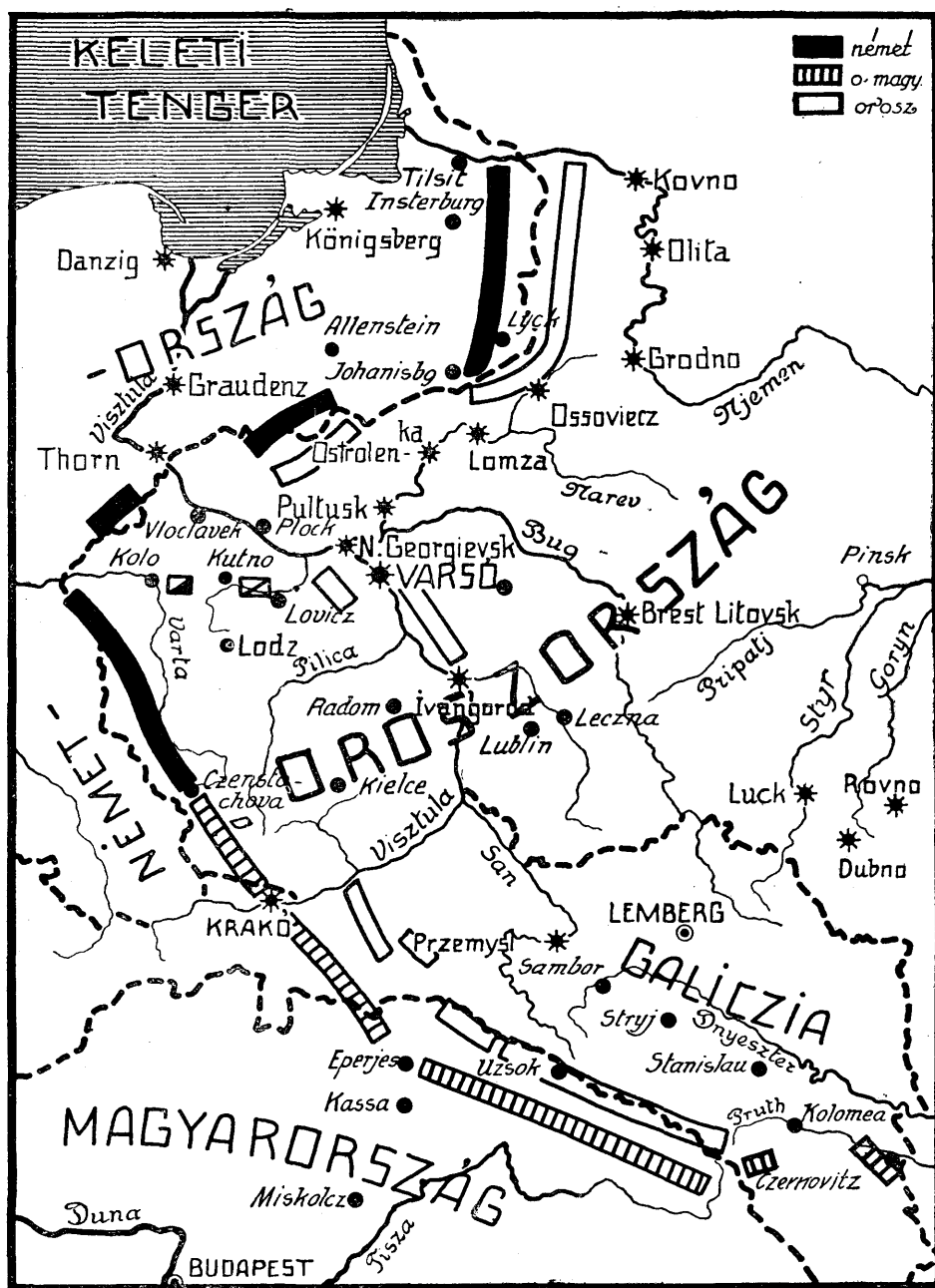
Dr. Trenkler és Tsa fé'vétele, Leipzig.

visszavonulás, melyet az ellenség roppant túlereje mellett sem zavart meg. Hadvezetőségünk erre november 6-ikán elrendelte a Galiciában küzdő seregek visszavonulását is, amit vezérkarunk ekképpen jelentett be: »Ha helyzetünk helyi előnyei dacára az arcvonal egyes részein már nyert területet az oroszoknak átmenetileg ismét átengedünk, ezt az általános helyzet indokolja.«

Valóban, az általános helyzet megkövetelte ezt az áldozatot. Nyilvánvaló volt ugyanis, hogy a mindenütt fellépő orosz túlerő, mely októberi támadásunkat megállította és egyes seregrészeinket kivált Lengyelországban veszélyeztette, egy új, *harmadik orosz lámadó hadjárat* kezdetét jelenti. Erre vallott az a körülmény is, hogy Oroszország minden rendelkezésre álló erőt ellenünk vonultatott fel. Így a lengyelországi harctérre szállította a kaukázusi és turkesztáni hadtesteket is, nem törődve azokkal a fenyegető felhőkkel, amelyek Perzsia, de különösen Törökország felől gyülekeztek. S mikor Törökország október végén, éppen visszavonulásunk és átcsoportosításunk idején, hirtelen szakított az ententetal s háborút kezdett Oroszországgal, ennek legfeljebb az a hatása lehetett, hogy Oroszország nem

Automobil- és kozákjárőr harca.

Az osztrák-magyar-német és orosz hadállások 1914. november elején.

dobhatott még újabb csapatokat ellenünk, hanem kénytelen volt további kész tartalékait egyelőre a kaukázusi vonalra vetni. A velünk szemben álló orosz seregek erőviszonyain a törökök fellépése pillanatnyilag nem változtathatott s hatása csak később, éppen a tartalékok egy részének elmaradásában mutatkozhatott meg. Ám így is példa nélkül való túlerő állott velünk szemben: legalább tizenegy teljes orosz hadsereg.

Hadvezetőségünk, a mienk és a német,

lem reményével. Programja az volt, amit Conrad báró, a mi vezérkari főnökünk fejtett ki rövid szavakban a nyilvánosság előtt: egyelőre feltartóztatni és visszaszorítani az ellenséget. Ezt a célt szolgálták hirtelen támadó előretöréseink, amikor az ellenség támadó tervét meglepően megzavartuk; és ezt a célt szolgálták idejekorán való visszavonulásaink, amikor az oroszokat szilárd vonalaink ellen való hasztalan rohamokban kimerítettük s aztán újabb támadó hadjáratokkal mindannyiszor messzire visszavetettük. Csak ezzel a módszerrel s az oroszokat eközben érő súlyos veszteségek révén remélhettük, hogy hónapok múltán végre elérjük a túlerő csökkenését, a számbeli erőknél valamelyes, ha nem is teljes, kiegyenlítődését. Ilyformán bizonyos volt, hogy vezetésünk fölénye, amely mindenkor bámulatos éleslátással tekintett bele az orosz hadvezetés terveibe, végül is döntően fog érvényesülni.

Az orosz harmadik offenzíva tervét is idejekorán felismerte vezérkarunk s ennek volt köszönhető az októberi átcsoportosítás szerencsés és következményeiben jelentős keresztülvitele is. Nyilvánvaló volt, hogy az oroszok támadó hadjárata ki fog terjedni a Kelet-Poroszországtól a szélső keleti Kárpátokig húzódó egész harc vonalra, hisz túlerejük ezt az általános, mindenütt való támadást lehetővé tette. Ehhez képest nemcsak a leginkább fenyegetett krakó—sziléziai, vagyis déllengyelországi, nemcsak a kalis—thorni, vagyis északlengyelországi, valamint Soldautól kezdve az egész keletporoszországi szakaszon kellett a